

(Από το βιβλίο του Λεωνίδα Χρηστάκη «*Τα Εξάρχεια δεν υπάρχουν στην ιστορία, στο χάρτη, στη ζωή*». Εκδ. Τυφλόμυγα, 2008)

Στο αφήγημα του Τέου Ρόμβου «**Σ' ΟΛΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΞΕΠΗΔΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΤΙΠΟΤΑ ΚΑΙ ΧΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΟΥΘΕΝΑ**» υπάρχουν περιγραφές σχετικές με την Πλατεία Εξαρχείων και τους κατά καιρούς νέους ανθρώπους της. Ίσως κανένα από τα κατάλοιπα κείμενα συγγραφέων και στίχων ποιητών δεν έχει προσεγγίσει τόσο πιστά αλλά και ποιητικά εκείνη την εποχή των Εξαρχείων. Από το θαυμάσιο αυτό βιβλίο αναδημοσιεύονται εδώ μερικές σελίδες:

Τέος Ρόμβος
ΤΡΙΑ ΦΕΓΓΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ
εκδόσεις «Ο σκύλος που κλαίει»
1^η έκδοση 1985

...τόρα όλοι πηγαίνουνε στην πλατεία...

Νυχτοπούλια, Στριγγλοπούλια, Βρυκόλακες της νύχτας, παθιασμένα κι αλλόκοτα Φαντάσματα που βγήκαν από τους υπονόμους και τα σκοτάδια

λες και γεννήθηκαν μέσα στους φόβους των άλλων, τώρα κατέβαιναν στην πλατεία.

Τα πρωινά στα χορτάρια της πλατείας αστράφτανε και λαμπυρίζανε λαγαρές, διάφανες δροσοσταλίδες που βλέπανε μα δεν συγκρατούσαν κουβέντες ούτε και πρόσωπα. Κάπου ψηλά και νοητά πάνω απ' τ' άσπρο μάρμαρο του άγνωστου ποιητή, πάνω από τα τραπεζάκια και τις καρέκλες των καφενείων, πάνω από τους χάλκινους στρουμπουλούς έρωτες που χορεύουνε διαρκώς γύρω από το μαντεμένιο φανάρι του Δήμου, πάνω από την πλατεία μια χουσαλίδα μεταμορφωνότανε. Ήταν η αρχή του τέλους.

Εκείνες τις μέρες έγινε έτσι ξαφνικά και απροειδοποίητα μια γιορτή στην πλατεία. Οι πρώτοι που πατήσανε στο δημοτικό χορτάρι ξάπλωσαν πάνω του και liaζόντουσαν, χασμουριόντουσαν, φιλιόντουσαν ενώ μερικοί παίζανε μουσική, έτσι απλά κι αυθόρμητα. Μαζευτήκανε ταμπουρίνια, κάνα-δυο κιθάρες, ήρθανε φουσαρμόνικες, μια αμερικάνικη πλύστρα, φλογέρες, μέχρι κουτάλια και πηρούνια επιστρατεύτηκαν και τραγουδήθηκαν ποιήματα οργισμένα από αυτοσχέδιους τραγουδιστές με φωνητικά και κραυγές από τους άλλους στο χόρτο.

Ο Λουκάς περίμενε τα μεσημέρια το πέμπτο να σχολάσει και κυνηγούσε τη Μαρία την κόρη του που πέρναγε με τις φίλες της να τις γαμήσει.

Ο Γιατρός ετοίμαζε τα χειρόγραφα για την έκδοση του γαλάζιου βιβλίου και ο Βασίλας που τα πήγαινε στο τυπογραφείο, χάριζε στο δρόμο σελίδες στους περαστικούς.

Η Ελεονώρα ερωτευότανε παράφορα όποιον την κοίταζε για λίγο με γυρτό το κεφάλι και του χάριζε την κυρία Νταλαγουέη με αφιέρωση.

Ο Νικόλας φόρεσε το σταυρωτό κουστούμι με τη ρίγα και τα διπλά πέτα, μυτερό παπούτσι και ρεπούμπλικο και ήπια το καφέ του στο Φλοράλ. Την άλλη μέρα ο Κατίνος κυκλοφόρησε με τα ίδια ακριβώς ρούχα. Σταυρωτό κουστούμι με ρίγα, μυτερά παπούτσια και καφέ ρεπούμπλικο.

Ο Γιώργος με τον Νταμπαντούμπα κάνανε την νύχτα μπούκα και φέρανε στερεοφωνικό και δίσκους.

Ο Ηλίας που είχε γεμίσει τους τοίχους λεξούλες για τις γάτες, κράταγε στην αγκαλιά του τη Μάινχοφ μια μικρή μαύρη γατούλα και την χάιδευε.

Η Φρούλα έκανε δαχτυλίδια με τα όμορφα μαλλιά μου.

Ο Δαβίδ πέταξε το ανοιχτό μπεζ κουστούμι του στο σκουπιδοντενεκέ και κάθισε μαζί μας.

Ο Απολιτικός μίλαγε ώρες ατέλειωτες για το Γιώργο που θα 'ρχότανε από την Ελβετία.

Ο Νικόλας ξημερωνότανε στη γραφομηχανή κι έπειτα κατέβαινε στην Ομόνοια και μετά στο Μοναστηράκι για παλιά περιοδικά.

Ο Λεωνίδας έφτιαξε μια σειρά από μουτσούνες και μας τις χάρισε να τις φοράμε στο δρόμο.

Ο Μαξ ήταν ερωτευμένος με την Άλκηστη και τα μάτια του λαμπυρίζανε μαύρη δροσιά.

Η Μπενεντίκτ έπαιρνε τηλέφωνο και μιλάγαμε μαζί της όλη νύχτα. Της περιγράφαμε πώς τραβάμε μαλακία και μας έλεγε κι εκείνη τι και πώς χάιδευε κάθε στιγμή κι έτσι χύναμε μαζί.

Ο Αλεξανδρινός με τον Καβάτζα κατεβαίνανε τα πρωινά στο Πολυτεχνείο και πουλάγανε βιβλία. Ο Ηλίας πήγαινε μαζί, ανέβαινε στα κάγκελα και του τη δύναμη κόσμο που μπροστά του, κοντοί, ν' τρελοκομεία και να βγούνε όλοι

φώναζε με όλη κοιτάζοντας τον πέρναγε ένα κεφάλι πιο ανοίξουνε τα οι φυλακές και έξω.

Ο Ηλίας νύχτα στο στο Λυκαβηττό γλόμπο που καταμεσής στο σιγά- σιγά το

καθισμένος μια δωματιάκι του κοίταζε το βρισκόταν ψηλά, ταβάνι κι ένιωσε φως το ηλε-

κτρικό να τον πλημμυρίζει και να γίνεται ένα μαζί του αφού το ίδιος εξαυλώθηκε κι έγινε πράγμα ρευστό, σκόνη και αέρας. Μετά απ' αυτή την εμπειρία του πέρασε μέσα από τη χαραμάδα της πόρτας, βγήκε έξω στους δρόμους, ήρθε και μας βρήκε να μας το πει. Έκτοτε ο Ηλίας περπάταγε στο δρόμο – τον βλέπαμε- κι έδειχνε να πετάει χαμηλά, λίγο πιο πάνω απ' το δρόμο. Με κινήσεις τέλεια αρμονικές χωρίς καμιά προσπάθεια, σαν απαλή φτερούγα πουλιού μακρινής θάλασσας ανασηκωνόταν και κυμάτιζε.

Ο Χρήστος ο Χάρος έβαζε ερωτήματα για μίνιμουμ συνεργασία με το αριστερό χέρι και απάνταγε με το δεξί και ενωνότανε σαν φίδι που τρώει την ουρά του.

Το τηλέφωνο στην πλατεία είχε φτιάξει και δούλευε χωρίς λεφτά. Παίρναμε τηλέφωνα όλη τη νύχτα και μιλάγαμε σε όλο τον κόσμο. Στο Βερολίνο, στη Νέα Υόρκη, στο Μπαλί.

Ο Γιατρός στη μετακόμιση μας χάρισε πιστόλια.

Η Νατάσα έφτιαξε τα σχέδια για το βιβλίο του. Και μεις λιώναμε από κάβλα για τη Νατάσα.

Ο Γιώργος ήρθε από την Ελβετία αλλά τον βλέπαμε σπάνια. Έπινε κάνα καφέ μαζί μας και χανότανε πάλι.

Ο Κοκόρας μας εξηγούσε ότι τα ντουβάρια γύρω μας είναι ψευδαίσθηση.

Ο Λουκάς του 'λέγε «παιδαρά μου αυτό το κωλαράκι το σφιχτό που έχεις πίσω σου είναι και αυτό ψευδαίσθηση;» και έτριβε τον καβλωμένο πούτσο του.

Ο Χρήστος, ο Κάπτταιν, ο Μάνθος, ο Κωστής, ο Ίλιτς, ο Βύρωνας και οι ραϊχικές μάς αναστατώνανε που χαϊδεύονταν μεταξύ τους και γαμιόνταν ελεύθερα χωρίς φανερά προβλήματα.

Εκείνο τον καιρό κυκλοφόρησε μια μπροσούρα από δύο αναρχικούς. Καταγγέλανε την Σύλβια σαν νοικοκυρά που θα 'πρεπε να κάθεται σπίτι της να σιδερώνει πουκάμισα.

Στα Προπύλαια έγινε η αντιπολεμική συγκέντρωση.

Τώρα ήτανε η σειρά του μαλάκα του δημοσιογράφου να γράψει για το κίνημα.

Ο Μάκης έδωσε το πρώτο χαστούκι στο χοντρό, που τρελάθηκε τελείως μετά από αυτό, για την μαλακισμένη συνέντευξη που πήγε και έδωσε. Τον κλείσανε στο Δαφνί.

Ο Πουλίκας είχε φέρει σ' επαφή τον Νικόλα και το τζόβενο τον Ουτοπία με το μαλάκα τον δημοσιογράφο.

Η Αναρχία είχε ξεχυθεί στους δρόμους, ο Γαρμπής κατάλαβε ότι ήταν καιρός να κυκλοφορήσει Μπακούνιν στην αγορά.

Ο Σκουμπεκάκης πήγε στο στρατό, κάθισε λίγες μέρες και γύρισε με ωραιές, μαύρες, ψηλές αρβύλες που τις έδενε ψηλά και σφιχτά, ψηλόλιγνος και τρυφερός, μόνος του κάπου στην Καισαριανή.

Η επίθεση, το ΚΡΑΚ, οι «ομάδες αναρχικών», οι «Αναρχικοί εργαζόμενοι», ο «Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα», ο Στίνας, η Διεθνής, το Πεζοδρόμιο, το Οκτόπους, ο Ελεύθερος Τύπος, η ΑΑΚΟ, το «ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ» το Παντέρμα.

Σε υπόγειο της πλατείας βρισκόντουσαν σαράντα κιβώτια με νιτρογλυκερίνη και από στιγμή σε στιγμή η πλατεία μπορούσε να τιναχτεί ολόκληρη στον αέρα.

Συνθήματα γραφόντουσαν στους τοίχους των Εξαρχείων. Τώρα πια δεν μιλούσανε για μοναξιά, για γάτες, για βήματα στο σκοτάδι, για λυγμούς, για τα ψάρια του Αιγαίου και τη θάλασσα που τους ανήκει, τώρα τα συνθήματα γίνονταν πολιτικά. Ο σαρκασμός υπήρχε, ένα γέλιο θα σας θάψει, είμαστε οι νεκροθάφτες της συνείδησής σας, μπάτσοι γουρούνια δολοφόνοι, αναρχία και ζωή.

Κυκλοφορούσαν πολλά έντυπα, εφημερίδες, μπροσούρες, βιβλία, αφίσες. Για σεξουαλική απελευθέρωση, για βόμβες, για εμπειρίες σε αντάρτικο πόλης, εμπειρίες σε κομμούνες, εμπειρίες με ναρκωτικά.

Ένας αλλόκοτος και αλλιώτικος κόσμος προσπαθούσε να αρθρώσει μια νέα αντίληψη, μια καινούρια στάση και θεώρηση ζωής.

Μερικοί αναπαράγανε τα πρότυπα μιας απαράδεκτης νοοτροπίας, άλλοι το έκαναν λιγότερο κι άλλοι ακόμα πιο λίγο. Πάντως για πρώτη φορά φύσαγε ούρια ο άνεμος του προβληματισμού για εναλλακτικούς τρόπους ζωής. Τα πρώτα ταξίδια στη Θεσσαλονίκη που άκουγε ονόματα και πράγματα κι έφτιαχνε μύθους για την Αθήνα. Έπειτα ήρθε η υπόθεση Πόλε.

Ο Πολιτείας που ζούσε τα τελευταία χρόνια σ' ένα υπόγειο χωρίς παράθυρα που το χε βάψει μαύρο κι έβγαινε μόνο την νύχτα, ο Αντρέας ο πανκ με την αλυσίδα, ο Περικλής, ο Δημήτρης ο ψεύτης, η Ράνια, η Νατάσα, ο Τσοκάκης, η Φιλιώ η μεγάλη, η Φιλιώ η μικρή, ο Γιώργος, η Άλκηστη, η Βασούλα, η Αρετούλα, ο Ανδρέας ο ροκ, ο Άκης το μωρό, ο Άγγελος, ο Ζυγομαλάκας, ο Τόλης, ο Μαξ, ο Βασίλας, ο Άγιος Πέτρος, ο Πάνος, ο Φωτεινός, η Αγγέλα, ο Κυριάκος, ο Μαχαράτζι, ο Πάνος απ' την Κυψέλη, ο Στράτος ο κλειδαράς απ' το Βύρωνα, ο Αξ, ο Άγγελος ο απολιτικός, η Σταυρούλα, ο Βλάσης, ο Μίλτος με το φλάουτο, ο Τζιμάκος με την μηχανή, ο αφισοκολλητής, ο αφίσας, ο Χάσαν, ο Τζίμης και η Νανά, φιγούρες που στροβιλίζονται στο μεταίχμιο της φθοράς της μνήμης.

Θεσσαλονίκη – ο Μπούφη, ο Χάρης ο βοτανολόγος που έψαχνε στην Κρήτη για μανδραγόρα και ντατούρα.

Ο Νικόλας και η Ματίνα, ο Μάριος και τα αρχίδι που έκλεψε από το νεκροτομείο.

Ο Βαγγέλης και η Στέρη, ο Βραχάτης, η Όλγα, ο Θάμνος με τη φλογέρα.

Ο Χρήστος έφυγε στην Πελοπόννησο μόνος του για μια βδομάδα. Εκεί σε μια ωραία παραλία, βρήκε μια μαγεμένη σπηλιά κι έμεινε. Τράβαγε μαλακία μόνος του με το πέλαγο που ανοιγότανε μπροστά του, εκστασιασμένος και ξετρελαμένος από τη δύναμη της φύσης που την ένιωθε να τον συνθλίβει, κράταγε το σπέρμα του μέσα σ' ένα κουτάλι και κάθε μέρα που περνούσε το

εξέταζε, το μύριζε, το ακούμπαγε, προσπαθώντας να καταλάβει πώς είναι και τι κρύβει το μαγικό υγρό.

Ο Δημήτρης ο ψεύτης, μαθητής τότε, μας μίλαγε για κάποιον φιλαράκο του που έγραφε ωραία και κάποια μέρα θα γίνοντανε μεγάλος λογοτέχνης και όλοι καταλαβαίναμε ότι ο φίλος ήταν ανύπαρκτος και όλα αυτά τα 'γραφε ο ίδιος ο Δημήτρης μα δεν είχε το θάρρος να το πει.

Η Σούζη ερχότανε κάθε μέρα και μας χάιδευε όλους τρυφερά και νιώθαμε να μας αγαπάει και θυμάμια μια μέρα που την είδα με τον Αμπέ πόσο ευτυχισμένοι ήτανε κι οι δυο. Η Σούζυ μιλούσε και γα τους δύο μιας και ο Αμπέ ήτανε κωφάλαλος και πόσο ερωτευμένα κοιτάζονταν στα μάτια, καθώς φεύγανε να πάνε σε κάποιο δωμάτιο να γαμηθούνε. Ο Άγιος Πέτρος τσακισμένος από την οικοδομή, με μια πίκρα και μια αξιοπρέπεια στα μάτια, βιβλική ασκητική μορφή, με πάθος για πολιτικές κουβέντες. Ο Σάκης ο Καρχαρίας, που μόλις είχε φύγει από τους οργανωμένους έκανε τη

δικιά του προσωπική επανάσταση, πρόθυμος να κάνει τα πάντα, πιο τρελός απ' όλους τους τρελούς, με πυρετό στα μάτια, στη φωνή, στις κινήσεις γι' αυτά που ανακάλυπτε, για τους καινούργιους ανθρώπους που

γνώριζε. Φώναζε, ΕΓΩ, ΕΓΩ κι εννοούσε «εγώ θα τα κάνω όλα, αφήστε με μένα, είναι η σειρά μου, εσείς πια τα έχετε κάνει όλα, αφήστε με μένα» και στη συνέχεια λίγα έκανε αλλά δεν έχει και καμιά σημασία.

Ο Σταύρος απ' τα Γιάννενα πουμί μιλάγε με το γλυκό και ήρεμο τρόπο του και πήγαινε στο ζουμί κάθε ιστορίας με μια έντονη πολιτικότητα και μια διάθεση να σταθεί σε όλα και σε όλους κριτικά.

Ο Τάκης το κλεφτρόνι με το καθαρό πρόσωπο, τα όμορφα γαλανά μάτια και το γέλιο του που τον έκανε σαν παιδί και χαιρόσουνα να τον βλέπεις, εκείνη την ημέρα που οι δρόμοι της Αθήνας γέμισαν φωτιά και ο κόσμος ξεσηκώθηκε, άρπαξε μια δακρυγόνα βόμβα και την κούναγε στους δημοσιογράφους κάνοντάς την σημαία της εξέγερσης. Και η Ιουλιέτα που κείνη την μέρα γύρναγε μέχρι αργά το βράδυ με μια μεγάλη τσάντα γιατρού παραγεμισμένη με μολότωφ και μας τις μοίραζε. Όταν πια έπεσε η νύχτα και οι μπάτσοι πλησιάζανε στην πλατεία και εμείς στα οδοφράγματα προσπαθούσαμε να τους το κάνουμε δύσκολο, είδαμε την σκιά του Νικόλα μπροστά σε μια αύρα, σιδερένιο κτήνος που γύριζε χαζά και άγαρμπα ψάχνοντας να τον βρει, να τον σημαδέψει.

Ο Στέφανος με τα άγρια ατίθασα μαλλιά του να τρέχει βιαστικός με τις μολότωφ στα χέρια να προλάβει κι άλλοι πολλοί με μια ζωντάνια στα πρόσωπα που ήταν σκυθρωπά, με μια πρωτοφανή έξαψη από το ξεφάντωμα της εξέγερσης που απλωνότανε γύρω μας. Ο Μάκης, η Έλεν, η Σοφία, η Βούλα, ο Κώστας.

Τη νύχτα εκείνη που καίγονταν τα Εξάρχεια με πρόσωπα βγαλμένα από φλαμανδικούς πίνακες με λιγιστούς φωτισμούς σε απαλό κιτρινωπό χρώμα, με μάτια γάτων που βλέπανε στο σκοτάδι, με τον πόθο και το πάθος της ανατροπής στο αίμα, στην ψυχή, στο μυαλό και στα χέρια, γυρνάγανε οι σκιές μας στα αναχώματα και στα οδοφράγματα που είχαμε στήσει την ημέρα και απωθούσαμε τους οργανωμένους που έρχονταν να τα χαλάσουν. Ο Χρήστος μ' ένα καδρόνι στα χέρια κράταγε μακριά καμιά εικοσαριά απ' αυτούς, ο Χάρης ο γίγαντας μ' ένα διαφημιστικό πλακάτ, ξηλωμένο από κάπου εκεί γύρω τους απωθούσε όλους μαζί. Και κάθε νύχτα καιγότανε η πλατεία με τα μεθύσια, τις ξέφρενες συζητήσεις, τις ασυναρτησίες, τους έρωτες, τις φωνές, τους τσακωμούς, τους ντενεκέδες των σκουπιδιών που κυλάγανε στην κατηφοριά, τα άδεια μπουκάλια που σπάγανε με εκκωφαντικό θόρυβο στους τοίχους των κοιμισμένων πολυκατοικιών, τα εκατό που φτάνανε και κάνανε απειλητικούς κύκλους σαν καρχαρίες γύρω στην πλατεία, κοιτάζοντας προκλητικά κι εκείνοι κι εμείς, ένα παιχνίδι με κλέφτες και αστυνόμους.

Και ο Άκης, το στο μεθύσι του και τον Άγγελο και να

μωρό, να κλαίει
να αγκαλιάζει
του λέει «σ'

αγαπάω». Και ο Νικόλας ζαλισμένος από την μετάφραση του Τζολ να μιλάει για τον Μπουεναβεντούρα και ο Άγγελος για τη ντατούρα. Το ΡΟΚ ακούγεται ξανά στην Αθήνα και προπαντός συζητιέται. Έπειτα από χρόνια απουσίας, άνθρωποι μιλάνε για Ροκ μουσική, για Ροκ τρόπο ζωής. Γίνονται μερικές συναυλίες τσάμπα. Στο προαύλιο του Πολυτεχνείου, στην αμερικανική ένωση, στο θέατρο Γκλόρια οι Σώκρατες, ο Ηρακλής, αργότερα ο Άσιμος που παίζει μαζί με άλλους στο δρόμο, ο Άλαν, η Σπυριδούλα, ο Σιδηρόπουλος φτιάχνανε μια κατάσταση για ν' ακουστεί η μουσική μας...

